

III. Haec potestas pleni juris non est nisi per ecclesiasticam legem, attamen imperfecte in jure naturali continetur, ita ut dici possit esse ‚ex jure naturali cum adminiculo juris positivi‘, aut ‚juri positivi cum fundamento ex ipso jure naturali‘.

IV. *Indirecte irritare* est ipsam *materiam* voto subtrahere, eamque reddere prohibitam vel minus honestam.

V. Indirecta irritatio fieri potest — atque plerumque fit, — ex potestate dominativa seu jure *in rem* promissam; sic uxor mariti, maritus uxoris, herus famuli etc. vota quaedam irritare potest. Potest etiam indirecta voti irritatio fieri per potestatem *jurisdictionis* (legiferam) in *personam* quae vovit, praecipiendo rem voto contrariam.

VI. Potestas igitur directe irritandi minus late patet quoad personas, quarum vota sic exstingui possint, quam potestas indirecte irritandi, sed latius quoad ambitum rerum, quae promissae fuerint: atque posterior haec potestas ex jure naturali perfecta existit.

VII. Irritatio directa et ea indirecta irritatio, quae in dominativa potestate nititur, valida est etiam sine causa, atque si sine causa fit, communiter, i. e. ex se, veniale peccatum non excedit; ea autem indirecta irritatio, quae per potestatem jurisdictionis exercetur, sine causa facta invalida est, utpote per legem vel praeceptum invalidum attentata, ac proin in re gravi, si voluntarie fit, graviter culpabilis.

VIII. Professio religiosa (solemnis) vota antecedentia *exstinguit*: votis religiosis simplicibus quamquam per se non exstinguuntur antecedentia vota, haec tamen, manente statu religioso, facile pro *suspensis* haberi possunt.

⁴⁵⁹ **Fusior explicatio.** Observa ad I.: 1. Nimirum si quis alteri plene subjectus est quoad personam suam personalesque actiones, nullam actionem *firmiter* promittere potest, sed solum dependenter a consensu et voluntate sui Superioris. Quo contradicente, promissio facta corrui.

2. Ad *hanc* igitur irritationem necessarium non est, vota speciatim cognoscere, sed potest Superior generali voluntate declarare: „aufero a te, quaecunque vota emisisti“. Tam b. *in dec.* l. 3 c. 16 § 3 n. 1 cum Pontio.

⁴⁶⁰ Ad II.: 1. Potestas irritandi vota religiosorum non potest exerceri in vota novitiorum (aliud est de indirecta irritatione, v. infra ad VI); neque *per se* extenditur ad vota ante professionem seu statum religiosi per substantialia vota assumptionem facta. Nihilominus practice extenditur ad omnia fere vota privata unquam emissa ab eo, qui solemnii professione religiosus factus est: ut patebit ex iis, quae ad n. VIII infra habes.

2. Quod Papae conceditur in ordine ad quoslibet religiosos, id etiam Episcopo in vota religiosorum monialiumque *saltem* stricti nominis *sibi* subjectorum, si quae sunt. S. Alph. n. 233. Sed ne Summus Pontifex quidem directe irritare potest aliorum fidelium vota, quum in eos non habeat hanc dominativam potestatem; relate ad religiosos autem consideratur non directe et proxime ut jurisdictione pollens, sed ut supremus eorum praelatus, habens in eos dominativam potestatem.

3. Alii praelati seu Superiores, qui irritare vota suorum possint, sunt Generalis, Provincialis, localis Superior seu Superiorissa, ita tamen, ut in-

ferior irritare non possit ea vota, si quae ex consensu *altioris* Superioris emissa vel ratihabita fuerint, possit autem ea, quae aut ipse aut ipsius praedecessor approbavit.

4. Illa irritandi potestas non extenditur ad ipsa vota substantialia religionis, quibus ipsis vovens subditus constituitur, sed ad sola privata vota; neque ad vota, si quae praeter substantialia in aliquo ordine adduntur, utpote quae ad formam talis ordinis aliquo modo pertineant; neque ad votum, quod a religioso forte emittitur, transeundi ad ordinem strictiorem. Haec vota uti etiam alia praeter substantialia solus Summus Pontifex aliquando indirecte irritare potest, siquidem ex justa causa transgressum ad alium ordinem *prohibere* valeat. Cf. Sanch. l. c. c. 33 n. 12 et 13.

5. Pater alique, qui paternam potestatem exercent (tutor), *quaelibet* ⁴⁶¹ vota sine ulla exceptione irritare possunt, quae a filio filiae ante annos pubertatis (quartumdecimum resp. duodecimum annum completum) emittuntur, etsi *postea* essent implenda. Atque haec potestas exerceri potest etiam postquam filii annos pubertatis attigerunt, si modo non independentem a prima voti emissionem (adeoque cum cognitione irritabilitatis prioris voti) post pubertatem id confirmaverint. Cf. S. Alph. n. 230; Tam b. l. c. n. 9 etc.

Hinc fit, ut parentes irritare haec vota possint, etiam contradicente filio impuberi, puberi tamen contradicente, non possint.

6. Dicendum autem est, vota religiosorum omniumque eorum, qui subditi existunt, antequam Superior irritaverit, valida esse, modo ne ex alia conditione irrita sint: quod immerito aliqui in dubium vocaverunt. Vide S. Alph. n. 231. Nam nulla ratione probatur, illos subditos *nihil* posse propria voluntate, sed solum, eos non posse sese *firmiter* obligare sine Superioris consensu.

Ad III. 1. Natura ipsa neminem alteri ita subjecit, ut plane in ⁴⁶² omni actione ab illo dependeat. Verum publica auctoritas propter bonum commune aliquos propter infirmum tenuioris aetatis iudicium ita subicere potest, ut firmiter sese obligare non possint; ita actum est ab Ecclesia relate ad impuberes. V. cap. „*Puellae*“ (caus. 20 q. 2 c. 2).

Dein voluntariam subjectionem religiosi ita sanxit et complevit, ut ad perfectius exercenda evangelica consilia a suo Superiore plene dependeat: v. cap. „*Monacho*“ (caus. 20 q. 4 c. 2). Nimirum antiquissimam Ecclesiae consuetudinem ex cit. decr. Gratiani testatam habemus; quod sufficit, ut lex ecclesiastica dicatur.

Relate ad potestatem mariti circa vota uxoris, quae, stante matrimonio, emisit, non ita solemniter consuetudo seu lex Ecclesiae probatur: verum quia multi theologi, Ecclesia tacente, eandem potestatem defendunt, Ecclesia re ipsa tacite consentit: neque interna deest ratio; nam quum intima sit matrimonialis unio et societas, cujus caput est vir, decet utique per plenam uxoris subjectionem unitatem regiminis confirmari.

2. Ex eo quod subjectio unius, alterius potestas publicâ auctoritate ecclesiasticâ regitur, consequens est, Ecclesiam potestatem (adeoque validam votorum irritationem, si de ea agatur) supplere, si quis errore communi falso habeatur pro praelato, patre etc. S. Alph. n. 232.

3. Quod de religiosis stricti nominis dicitur, videtur a compluribus scriptoribus extendi ad eas congregationes religiosas, quae ordines stricto sensu non sunt; idque non solum, si ipsa congregationis membra ita vota

sua intelligant, ut nolint firmiter vovere sine consensu Superioris; nam multi recentioris temporis theologi illarum congregationum Superiores aliis Superioribus aequiparant. Qua autem distinctione in hac re opus sit, v. n. 493 cum nota (*de essentia statûs religiosi*).

463 4. Casus a S. Alph^{so} n. 239 propositus (cf. Gury-Ball. I. n. 331 not. penult.) versat quaestionem, possitne vir uxoris votum castitatis irritare, si uterque mutuo consensu post matrimonium castitatem voverit. S. Doctor sane inclinatur ad affirmandam hanc viri potestatem et propterea tantum dubius haeret, quia sit contra communem sententiam. Ballerini l. c. eam opinionem approbat, atque inde consecrarium ducit, uxorem per directam sui voti irritationem jus accepisse votum viri indirecte irritandi: quod sustineri potest pro eo casu, quo vir vere et sincere uxoris gratia, non sua causa agat, v. g. propter periculum incontinentiae in uxore. Nam si sua causa maritus ita agere vellet, id faceret in fraudem sui voti, ideoque utut valide ageret, tamen graviter peccaret. At si ex parte uxoris causa existat, puto ad normam hujus sententiae rem componi posse, maxime si facultas quaerendae dispensationis tam facile non suppetat: nihilominus suaderem, ut saltem pro majore cautela etiam postea peteretur dispensatio.

Uxor vero potestate indirecte irritandi votum viri non potitur, nisi postquam ipsa a voto soluta jus conjugale expeditum receperit. Quid autem rei sit, si quando alteruter conjugum contra votum suum conjugale debitum postulet, vide in vol. II de debito conjugali.

464 Ad IV.—VI. 1. Indirectae irritationis potestas sequitur ex communi axiomate, neminem promittere aliquid posse contra jus tertii, nisi ipso consentiente, vel non contradicente.

2. Potestatem igitur indirecte irritandi habent in plerisque rebus parentes etiam circa vota filiorum puberum adhuc sub paterna potestate degentium, nimirum in omnibus, quae praejudicant potestati parentum jubendi seu regendi filios circa ordinem domesticum, disponendi vel administrandi eorum bona; eandem *etiam certius*, quam facultatem directe irritandi, habet maritus erga uxorem in iis rebus, in quibus uxor a marito dependet, uxor erga maritum in rebus, quae juri conjugali cohabitationique praejudicant; eandem exercet Superior religiosus in novitios, idque late omnino non solum quatenus novitii vota interturbarent ordinem communem, sed etiam quatenus vitam novitii ac proin experimentum religiosae vitae difficiliorem redderent.

Imo si quod votum novitii collidit cum exercitio religionis sibi injuncto, votum non obligat, ita ut ne declarare quidem votum suum *teneatur*: expedit tamen, quo liberius et tutius immunis fiat; v. Sanchez l. c. c. 33 n. 34.

3. Potestas indirecte irritandi vota non solum spectat ad ea vota, quae in statu subjectionis emissa sunt, sed ad omnia, quae nunc juri vel potestati alterius praejudicium inferunt, si modo vere jus acquisiverit.

4. Supra dixi, hanc indirectam irritationem etiam suspensionem dici: nimirum votum non perfecte exstinguitur, sed ejus obligatio *tandem* cessat, quamdiu voluntas alterius, qui jure in rem promissam pollet, obsistit. Quapropter si votum ex re perpetuum emissum esset, v. g. ab uxore (ante matrimonium), quod nunc quidem cum jure mariti collidit et cui ille contradicit, si forte maritus moreretur, voti obligatio revivisceret, et sic de omnibus aliis.

Ad VII. 1. Irritatio, quae ex jure dominativo oritur, valida quidem est, etiamsi sine causa fiat: at si ille, qui vovit, irritationem a Superiore rogat, sincere procedere debet, alias censeretur debet nulla, quum debeamus supponere, Superiorem nolle sine justa causa votum irritare.

Verum si religiosus (etiam novitius pro diversa re promissa) voverit aliquid, quod sine positiva licentia Superioris exsequi non possit, consultum quidem est, circumstantiam voti declarare, at in rigore sufficit, hac circumstantia silentio tecta, licentiam petere: quae si negetur, votum non obligat. Si vero vovens intenderit se obligare ad hanc etiam voti circumstantiam declarandam, sine dubio id facere debet: v. Laym. l. 4 tr. 4. c. 7 n. 7. — Idem dici debet, nimirum debere fieri declarationem *voti*, si agitur de *irritatione* proprie dicta: quare recte dicit Laymann l. c. n. 10: „si impubes, tacito voto, solum explicet voluntatem suam ingrediendae religionis, et pater contradicat, non censetur propterea votum irritum reddere, quippe de quo nullam habeat cognitionem“ — *et addiderim* — quia agitur de re, in qua praestanda filius sive nunc sive postea *positivo* patris consensu per se nullatenus indigeat.

2. Irritatio sine causa facta per accidens mortale peccatum esset, si affectio graviter mortalis adesset contra profectum spirituales voventis, aut contra divinum honorem.

3. Superior, etiam data licentia ad votum, nihilominus potestatem hujus licentiae revocandae votique postea irritandi retinet, quum jure suo se abdicare aut non possit, aut non velit. In indirecta irritatione aliquando aliter dicendum est, nimirum quando aliquis jure in rem certam irrevocabiler sese abdicavit.

4. Hinc si conjuges mutuo consensu votum castitatis emisissent, posse casum contingere, in quo sibi invicem votum valeant irritare, modo dictum est n. 463. S. Alph. n. 239, Marc I. n. 640.

Ad VIII. 1. Vota omnia, tum realia, non tamen a tertio acceptata, tum personalia, per professionem solemnem, utpote quae irrevocabiler hominem transferat in statum quovis alio voto meliorem, exstinguuntur sive jure divino *ex ipsa rei natura*, sive saltem ecclesiastico: v. cap. „*Scripturae*“ de voto et voti redempt. decretal. lib. 3 tit. 34 cap. 4, S. Thom. II. II. q. 189 a. 3 ad 3, v. etiam Suar. tract. 7 l. 6 c. 13 n. 20, Laym. l. c. cap. 10 n. 3, Less., Castrop., Tamb. l. c. § 3 n. 4; idque etsi professus hac de re non cogitavit. Verum si expresse priora vota sustinere vult, nova hac voluntate et quasi-renovatione votis prioribus ligatur, attamen ita, ut directe a praelato irritari possint.

2. Quoniam vero status religiosus assumi potest, isque *stricti juris* per vota non solemnia, uti jam pridem in Societate Jesu consuevit fieri, nunc post Pium IX. in aliis etiam ordinibus, operae pretium est notare, quid juris inducat ejusmodi statûs religiosi non solemnis professio.

Videlicet in Societatis Jesu instituto Congr. 1 c. 22 expresse dicitur, vota priora suspendi, ita ut si quis forte postea a votis religiosis solutus dimittatur, priora vota per se reviviscant.

At, si haec est positiva voventis voluntas, aut vovens ipse, aut Superior ecclesiasticus quaecunque vota priora, a tertio non acceptata, in hanc non

solemnem religiosae vitae professionem *commutare* potest, ut Greg. XIII. declaravit: quod si factum est *auctoritate* Superioris, religiosus postea *sine sua culpa* forte dimissus, ab omni voti vinculo immunis est; si sua culpa, licet valide, dimittitur, aut ad priora vota iterum tenetur — v. Tamb. l. c. cum Suarez — aut ad statum religiosum denuo assumendum, eo quod haec commutatio — nisi aliud fuerit expressum — sic intelligitur de commutatione in „perpetuam religionis observantiam“. Jus can. l. c. De aliis commutationibus v. infra. Haec ad vota simplicia aliorum ordinum videntur etiam applicari posse.

Punctum II.

De dispensatione et commutatione votorum.

467 I. Dispensare in voto est obligationem ex voto ortam nomine Dei condonare.

II. Potestatem dispensandi Ecclesiae competere plane constat:

1. Ex perpetua et universali praxi Ecclesiae, quae, si esset erronea, errorem perniciosum circa mores contineret: quod plane repugnat Ecclesiae infallibilitati; 2. confirmatur ex verbis Christi Matth. 16, 19 ad B. Petrum directis: „Quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis“; quod effatum ad quodlibet spirituale vinculum refertur, quod non ex natura rei aut divino jure prorsus indissolubile probatur esse.

III. Hanc potestatem exercet 1. R. Pontifex circa omnes Christiani-fideles, 2. Episcopus ceterique praelati quasi-episcopalem jurisdictionem habentes erga suos subditos, cum dependentia tamen a R. Pontifice, 3. alii ex proprii praelati delegatione atque secundum hujus delegationis limites.

IV. Quamquam suprema potestas ecclesiastica in votis dispensandi ratione objecti seu materiae latius patet, quam irritandi potestas: nihilominus eatenus restricta est magis, quod ne S. Pontifex quidem valide dispensare possit sine justa causa; ac proin quod dispensatio communiter fieri nequeat in votis factis principaliter ad favorem tertii, aut per onerosam promissionem acceptatam, saltem non ita, ut omnis, etiam justitiae, obligatio exstinguatur.

468 V. De sufficientia causae autem *probabile* Superioris iudicium sufficit, ut dispensatio valeat, ita ut in *dubio* Superior licite et valide procedere possit, imo pro valore dispensationis stari debeat, si causa aequalis adfuerit, quam bona fide iudicavit sufficere, postea minus sufficientem esse detexerit. — Cf. Tamb. l. c. § 4 n. 3 cum Lessio, Sanch., S. Alph. n. 251 paulo aliter loquentem: siquidem ad suam gubernationem Ecclesiae pertinere videtur, ut Deus actus Superiorum approbet, nisi error *omnino* appareat.

Verum ad subditum, qui dispensationem petit, spectat, sincere rem exponere secundum ea, quae dicta sunt de dispensatione legum.

VI. Causa autem, cur dispensetur, non eadem est atque causa, ex qua irritatio fieri possit; non enim Superioris respicitur com-

modum, sed notabilis ratio, quae voti executioni obstet, habenda est, ut: divinus honor major, Ecclesiae utilitas, commune bonum, utilitas spiritualis voventis, voti ipsius imperfecta deliberatio vel emissio. Quo gravior autem res voto promissa est, eo gravior causa requiritur; at levior, si commutatio quaedam admiscetur. Ita communiter. Cf. etiam Linsenmann § 103, III.

VII. Commutatio est subrogatio alterius objecti loco rei pro-⁴⁶⁹missae. Quam sine dubio efficere possunt ii, qui dispensandi potestatem habent. Requiritur autem etiam legitima auctoritas ad faciendam commutationem in opus minus aut aequale, etsi levior sufficiat causa: nam ad commutationem in opus melius proprium arbitrium voventis sufficit, nisi excipias vota reservata secundum ea, quae nunc dicturi sumus.

VIII. Potestatem dispensandi et commutandi S. Pontifex circa quaedam vota sibi reservavit, vid.: 1) religionis (ingrediendae), 2) perpetuae castitatis, 3) peregrinationis tum Hierosolymitanae ad sepulchrum Domini, tum 4) Romanae ad limina Apostolorum Petri et Pauli, tum 5) Compostellanae ad S. Jacobi Maj. Quare si vota haec perfecta fuerint ratione finis et objecti, nemo praeter S. Pontificem aliquid potestatis in ea vota habet, nisi *specialem* licentiam ab illo acceperit: possunt tamen omnia vota commutari in *assumptionem status religiosi*.

IX. Quae dicta sunt de potestate dispensandi commutandive vota, intellige etiam de juramentis, quum par sit ratio; attamen juramenta, nisi votum accedat, non sunt reservata.

Explicatio. Observa ad I: Definitionem supra datam esse genuinam,⁴⁷⁰ ex recensione diversarum aliorum opinionum patebit.

Videlicet 1. aliqui putant dispensationem eatenus fieri posse, quod in omni voto haec conditio includatur: „nisi Superior obligationem sustulerit“. At 1) hanc conditionem quemlibet voventem concipere, potius fingitur, quam jure asseritur; 2) si ita res se haberet, valide fieri posset dispensatio etiam sine justa causa: quod nemo asserit.

2. Alii putant, in voto includi eam conditionem „nisi Superior ex justa causa contradicat“: verum etiam haec explicatio non satisfacit. Nam a quolibet vovente hanc conditionem positivo voluntatis actu a votis distincto addi sane etiam falsum est, siquidem vix ullus est, qui de hoc cogitet: si vero dicitur, hanc conditionem ex natura rei semper includi, ecce jam supponitur, ex justa causa *auferri posse* obligationem, etiamsi non tanta sit, quae per se sufficiat ad exstinguendum votum. Quid igitur hoc sit, per Superiorem auferri posse obligationem, hoc est, quod quaeritur.

3. Alii dein opinantur, dispensationem esse declarationem authenticam, votum secundum materiam suam propter circumstantias evasisse minus bonum Deoque minus placens: at hic dispensandi conceptus illam potestatem iis limitibus circumscribat oportet, quos Ecclesiae praxis nullatenus servat, siquidem etiam in iis circumstantiis dispensare consueverit, in quibus impleri votum etiam perfectius esset.

4. Quare nihil relinquatur, nisi ut dicamus, obligationem coram Deo contractam nomine Dei remitti, quod potestatem Ecclesiae Dei vicariae non

excedit: sive vis illam condonationem cessionem juris vocare, sive potius condonationem illius obligationis, quae ex fidelitate Deo servanda resultat, at semper ab arbitrio Dei, promissarii, pendet. Confer, quod egregie disputat S. Thom. II. II. q. 88 art. 12: „Votum est promissio Deo facta de aliquo, quod Deo sit acceptum. Quid sit autem acceptum . . . , *ex ejus (Dei) pendet arbitrio*. Praelatus autem in Ecclesia gerit vicem Dei . . . qui in persona Dei determinat, quid sit Deo acceptum“. — Nimirum converti non debet, „Deo ex se magis placens“, et „Deo ita acceptum et acceptatum, ut ejus obligationem prorsus urgere velit“. Ut votum consistat, etiam posterius requiritur, idque ex mente S. Thom.; secus non dixisset „quid sit Deo acceptum, ex ejus pendet arbitrio“.

⁴⁷¹ Ad II. Positiva Christi concessione igitur haec facultas certe data est Apostolis eorumque successoribus. Idque convenientissime factum esse pro conditione hominum, quibus multae causae mutandae voluntatis occurrere possunt, facile patet. Imo esse quandam talis potestatis necessitatem, ita aliquibus visum est, ut noluerint certo negare, in statu mere naturali existuram fuisse hanc facultatem apud auctoritatem religiosam: verum pro illo statu satis est dicere, existuram fuisse religiosam auctoritatem, quae posset authentice declarare in casibus dubiis, quandonam circumstantiae ita censerentur mutatae, ut votum ex se non amplius obligaret. Cf. S. u. r. l. 6 c. 9 n. 19—21.

⁴⁷² Ad III. 1. De summi Pontificis potestate dubium moveri nequit. De Episcoporum autem potestate quaeritur, num ita inhaereat eorum muneri, ut specialis delegatio R. Pontificis necessaria non sit, sive num illa potestas ab Episcopali munere plene auferri nequeat. Eam auferri non posse, multis theologis probatur, ita tamen, ut a R. Pontifice possit restringi: quia nimirum ad convenientem *gubernationem* populi sibi commissi pertineat, ea posse, quae frequenter ex natura sua occurrant. — De facto potestas illa competit etiam Nuntiis in suis provinciis, Capitulo, i. e. Vicario capitulari tempore sedis vacantis. S. Alph. n. 257.

2. Utrum *per se* eodem modo eam potestatem praelati regulares simul cum jurisdictione habeant, necne, magis dubium est, quia eorum munus ejusque ambitus, utpote non divinae institutionis, a S. Pontifice plene dependet. Habent autem hanc facultatem — quatenus indigent potestate ultra irritandi potentiam — saltem ex delegatione.

3. Imo etiam relate ad saeculares ex privilegiis concessis eandem potestatem regulares tum Superiores, tum alii confessarii ex eorum commissione habent, qua Episcopi ordinarie pollent; idque vi delegationis S. Pontificis. S. Alph. ib.

4. Parochi aliive confessarii dispensandi facultatem non habent, nisi speciatim a legitimo Superiore eam acceperint: quia haec potestas *per se* ad externam jurisdictionem et fidelium gubernationem pertinet.

5. Sed ex hac eadem ratione illa potestas, sive quae vi muneris sive quae per alterius delegationem exercetur, ad forum sacramentale non restringitur, nisi in delegatione id expresse aut aequivalenter notatur: quare communis est opinio, et Episcopos et regulares (quibus per suos Superiores

ita communicatum est) posse etiam extra confessionem in votis dispensare. — Aliud est de potestate, quae vi Jubilaei confessariis concedi consuevit. S. Alph. ib.

6. Episcopi probabiliter etiam dispensare possunt in votis peregrinorum, modo sint privata omnino, ita ut ad publicum forum non trahantur. Ita videtur hodie dicendum esse saltem ex tacito consensu Episcopi peregrinorum. (Cf. quae supra dicta sunt n. 164 et quae dicenda sunt vol. II n. 384 sqq.) V. S. Alph. l. 2 n. 158. Regulares peregrinos quoslibet a votis liberare posse patet, quia agunt ex delegatione R. Pontificis, cui nemo ex fidelibus peregrinus est.

7. Superior, qui vi muneris sui dispensare in votis potest, etiam sibi, si indiget, dispensationem illam potest concedere. V. quae dicta sunt de „legibus“. S. Alph. l. c. *de vot.* n. 249 in fine.

Ad IV. 1. Dispensare possunt praelati regulares — utique ex ⁴⁷³ justa causa — etiam in votis Novitiorum, aut religiosorum votorum simplicium antea emissis. Quod si factum est, vota nunquam revocari, sicut reviviscere possunt vota indirecte irritata.

2. Dispensare possunt S. Pontifex et ex ejus saltem commissione praelati regulares in voto transeundi ad strictiorem ordinem, quamvis irritare tale votum difficilius S. Pontifex, praelatus inferior nunquam possit.

Similiter S. Pontifex dispensare potest in votis simplicibus, quae in aliquibus ordinibus votis substantialibus adduntur: — regularium praelatis quidem haec facultas non competit.

3. Imo potest R. Pontifex — etsi ex causa valde gravi tantum — in ipsis votis solemnibus sive ordinis sacri, sive religionis dispensare.

Quod aperte patet: 1) ex ratione, quia tota *solemnitas*, utpote quae ecclesiastici juris sit, sicut induci, ita auferri a S. Pontifice potest: sublata vero solemnitate, votum remanet simplex, in quo S. Pontificem dispensare posse nemo est, qui neget.

2) Ex praxi idem probatur. Cogita solam dispensationem a solemnibus voto castitatis, in perturbatione Gallica a Pio VII. sacerdotibus civili matrimonio junctis concessam. Scav. t. II. n. 224. — Etiam Julius III. Cardinali Polo potestatem dedit dispensandi cum presbyteris, diaconis, subdiaconis, qui tempore schismatis Anglici matrimonium attentaverant. — Ben. IX. ¹ cum Ramiro presbytero et religioso professo dispensasse fertur, ut labentem Aragoniae prosapiam, accepta uxore, suscitaret. V. E. Müller tom. II. § 56.

4. Vota, quae favorem quidem tertii attingunt, sed quae principaliter ⁴⁷⁴ in honorem Dei facta sunt, atque favorem tertii secundarie tantum et accidentaliter attendunt, a dispensandi potestate non excluduntur. Idque

¹ Alii hoc factum adscribunt Coelestino III. : v. Schmalzgrueber in l. IV decret. t. 5 n. 13, Less. *de just. et jure* l. 2 c. 40 n. 141, ubi alia eaque certiora facta habes, cf. etiam *Nouv. Revue théolog. Louvain.* t. 16 pag. 441. — Recentius Gams in suo opere germanico „Historia eccles. Hispaniae“ III, 182 illam dispensationem Ramiro datam ad annum 1134 Innocentio II. attribuit, atque refert, Ramirum religiosum quidem fuisse et Episcopum, episcopalem autem ordinem eum non habuisse, imo fortasse ne sacerdotalem quidem, eumque postea ad vitam religiosam rediisse.